

Hrvatska i Europski obrambeni fond

Cijelu prošlu godinu vodila se teška bitka na razini Europske unije za financijska sredstva posvećena novouspostavljenom Europskom obrambenom fondu (European Defence Fund – EDF). Početna ideja o čak 13 milijardi eura u okviru narednog višegodišnjeg financijskog okvira Europske unije (2021.-2027.) je nakon žestokog protivljenja dijela država članica smanjena na 7,953 milijardi eura. Postizanje dogovora o sredstvima za EDF objavila je u prosincu 2020. njemačka ministrica obrane Annegret Kramp-Karrenbauer. „Zadovoljstvo mi je objaviti da smo dogovorili čvrst, prema budućnosti okrenut instrument koji će pojačati istraživanje i razvoj zajedničkih sposobnosti u području sigurnosti i obrane“, izjavila je tom prilikom Kramp-Karrenbauer. Od gotovo 8 milijardi eura, trećina iznosa (oko 2,6 milijardi eura) namijenjena je za istraživačke projekte, a dvije trećine (oko 5,3 milijarde eura) za sufinanciranje troškova razvoja obrambenih sposobnosti država članica EU nakon faze istraživanja. „Integriranija, inovativnija i konkurentnija tehnološka i industrijska baza europske obrane važna je za osiguravanje otpornije i strateški autonomne Europe“, objasnio je europski povjerenik za unutarnje tržište EU Thierry Breton. Europski obrambeni fond zamišljen je da podstiče zajedničku suradnju industrijskih subjekata iz različitih država članica (i to minimalno iz 3 članice), što kroz istraživanje, što kroz razvoj obrambenih proizvoda i tehnologija. Posebno su tu važni i financijski mehanizmi za poticanje malih i srednjih poduzeća u prekograničnim obrambenim projektima, gdje je svoju šansu vidjela i Hrvatska, koja se može pohvaliti s nekoliko vrlo jako malih i srednjih tvrtki na području obrane i sigurnosti.

U lipnju ove godine, kada je Europski obrambeni fond i službeno pokrenut, objavljen je prvi javni natječaj za istraživačke i razvojne projekte u vrijednosti od 1,2 milijarde eura. Od tog iznosa, najveći dio – čak 700 milijuna eura – namijenjen je za velike projekte poput razvoja budućih borbenih aviona, brodova i proturaketne obrane. Sto milijuna eura namijenjeno je projektima na bazi umjetne inteligencije, još 100 milijuna eura za kibernetičke tehnologije, te 50 milijuna eura za svemir. Također, Europska komisija je odlučila da će sa 158 milijuna eura financirati 26 projekata putem Europskog programa za industrijski razvoj na području obrane (European Defence Industrial Development Programme – EDIDP), koji se smatra pretečom Europskog obrambenog fonda, dok će još 100 milijuna eura izdvojiti za budući euro-dron (MALE RPAS) kojeg zajednički razvijaju Francuska, Italija, Njemačka i Španjolska. Najmanji iznos – 37 milijuna eura – izdvojen je za program sigurnih komunikacija (European Secure Software defined Radio – ESSOR), kojeg u okviru Stalne strukturirane suradnje (PESCO) zajednički razvija 9 država članica EU na čelu s Francuskom.

Fincantieri – veliko iskustvo u gradnji korveta
(Photo: EDA/Fincantieri)

Prvi EDF natječaj okončan je 9. prosinca, nakon čega je Europska komisija uz pomoć neovisnih stručnjaka prionula evaluaciji prijavljenih projekata. Za 1,2 milijarde eura iz Europskog obrambenog fonda, na prvom ikad objavljenom natječaju, prijavljeno je više od 140 projekata, plus još dodatnih 26 projekata iz programa EDIDP. U priopćenju Europske komisije od 21. prosinca posebno se ističe sjajan, čak najveći odaziv malih i srednjih poduzetnika, dok svaki peti prijavljeni projekt navodno predlaže inovativna rješenja temeljena na tzv. disruptivnim tehnologijama. O konkretnim projektima i suradnja za sada se zna vrlo malo – po okončanju roka tek je sa zajedničkim priopćenjem izašao konzorcij predvođen kompanijama Fincantieri, Naval Group i Navantia, koji je za sredstva EDF-a prijavio projekt Europske patrolne korvete (EPC). Radi se o projektu koji je već začet u okviru PESCO programa i u kojem sudjeluju 4 države članice EU (Italija, Francuska, Španjolska i Grčka), dok u sufinanciranju sudjeluju još dodatne dvije članice (Danska i Norveška), [Hrvatska tu sudjeluje kao zemlja-promatrač](#), a za potrebe EDF-projekta u širokoj industrijskoj suradnji okupljeno je ukupno 40 kompanija koje će raditi na njegovim pomorskim sustavima i pripadajućoj opremi.

U prvom natječaju EDF-a Hrvatska, prema riječima ministra obrane Marija Banožića, sudjeluje u ukupno 8 projekata, od čega je 5 projekata u kojima hrvatske tvrtke sudjeluju kao članovi industrijskih konzorcija. Kako je [u razgovoru za portal Obris.org rekao Goran Basarac](#), predsjednik Hrvatskog klastera konkurentnosti obrambene industrije, od tih 5 projekata većina se odnosi na kibernetičku sigurnost i komunikacije, jedan je energetski projekt, te jedan u području besposadnih platformi. Iako je to za sada nepotvrđeno, ovaj posljednji je vjerojatno također [PESCO projekt pod nazivom „Nadzor kemijskih, bioloških i nuklearnih prijetnji kao usluga“](#) (Chemical, Biological, Radiological Nuclear Surveillance as Service – CBRN SaaS), kojem je cilj razvoj besposadnog sustava za NBKO nadzor i detekciju u stvarnom vremenu. U ovom projektu sudjeluje hrvatska tvrtka DOK-ING, koja je ovoga ljeta predstavila svoj [višnamjenski besposadni sustav zvan „KOMODO“](#).

Šestanova multifunkcionalna zaštitna kaciga
financirana sredstvima ESI fondova

Još 2016. hrvatska je Vlada predložila i usvojila strategiju pametne specijalizacije za transformaciju hrvatskog gospodarstva i povećanje konkurentnosti. Pametna specijalizacija je dio šireg sustava upravljanja razvojem, inovacijama i istraživanjem, u čemu je svoje mjesto zauzela i domaća obrambena industrija – koja je proteklih godina po inovacijama jedna od vodećih grana u Hrvatskoj. Zato ni ne čudi da je Hrvatska među prvim članicama EU koja je iskoristila europske investicijske fondove za ulaganje u svoju obrambenu industriju, što bi bez Strategije pametne specijalizacije bilo puno teže postići. U novoj Strategiji pametne specijalizacije, koja bi na snagu trebala stupiti sljedeće godine, upravo bi tzv. „**DUAL USE**” **segment** – dakle dvojna, vojno-civilna upotreba, trebala biti posebno istaknuta kao područje kojem treba posvetiti posebnu pažnju. „*Ono što je novina u novom programskom razdoblju su planovi industrijske tranzicije kao dijelovi pametnih specijalizacija, strategija, koji će se onda još dodatno regionalno osloniti – to su regionalne strategije pametne specijalizacije, odnosno industrijske tranzicije, i unutar njih posebno za panonsku Hrvatsku i sjevernu Hrvatsku, gdje postoje tvrtke s izrazitim potencijalom na području obrane i vojne industrije. One su kao takve prepoznate i unutar tih planova industrijske tranzicije bit će prepoznat i ‘DUAL USE’ i ulaganja u ovaj segment razvoja vojne industrije*”, najavio je u srpnju ove godine Šime Erlić, državni tajnik u Ministarstvu regionalnog razvoja i europskih fondova. Čini se, međutim, da se državi i ne žuri previše – prva Strategija pametne specijalizacije bila je za razdoblje od 2016. do 2020., a nakon tog razdoblja – sve do danas – nije donesena nova, već se ona još uvijek “radi” i “pegla”.

Ministarstvo obrane tek je u ljeto ove godine najavljivalo donošenje svog radnog programa za tekuću godinu po pitanju animacije i pomoći tvrtkama u projektima Europskog obrambenog fonda. No ono tu baš i ne može pomoći previše. Naime, kako je na sjednici saborskog Odbora za obranu 16. rujna zamijetio ministar obrane Mario Banožić, osnovni problem leži u tome da Ministarstvo obrane nema kadrovskih kapaciteta za rad na europskim projektima, već se oslanja na kadrove i iskustvo stručnjaka iz Ministarstva regionalnog razvoja. Zato u MORH-u pripremaju novi ustroj, najavio je optimistično Banožić na rujanskoj sjednici Odbora za obranu: „*Mi ćemo u Pravilniku u ustroju našem formirati jedno tijelo u koje ćemo povući ljude ne na zapošljavanje, nego iz postojećih zaposlenih u Ministarstvu regionalnoga*”. Njihov bi primarni zadatak trebao biti rad na pripremi tehničke dokumentacije i studija za unapređenje postojećih projekata.

No Banožić očekuje da će pravu priliku Hrvatska i njeni obrambeni proizvođači dobiti tek na sljedećem krugu Europskog obrambenog fonda, koji će stupiti na snagu kroz 2 do 3 godine, a to je tzv. „capability development”, odnosno unapređivanje samih procesa proizvodnje te nabava nove i modernije opreme za proizvodnju. Sudeći prema dosadašnjem iskustvu, to će hrvatskim proizvođačima biti samo dodatni vjetar u leđa jer su, dok dočekaju državu, ionako već sami uložili u opremu koja im je nužna – kako za istraživanje i razvoj, tako i za samu proizvodnju.

*** Ovaj tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja kvalitetnog novinarstva Agencije za elektroničke medije**

Recommend One person recommends this. Be the first of your friends.

Vezani Tekstovi:

1. **Intervju: Goran Basarac – “Klasteru obrambene industrije nisu davali šansu”**
2. **Intervju: Goran Basarac – “RH kao centar DUAL USE segmenta”**
3. **Domaća tvrtka u PESCO projektu**
4. **Intervju: Gordan Pešić, voditelj razvoja poslovanja tvrtke DOK-ING**
5. **MILIPOL 2021 – velika očekivanja hrvatskih tvrtki**

Tags: [EU](#), [European Defence Fund](#), [Hrvatska](#), [Mario Banožić](#), [vojna industrija](#)

Share:

[Tweet](#)

Author: [Lidija Knežević](#)

